

Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Výbor pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji

Zápis z 1. zasedání

Výboru pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

25. 11. 2014, Úřad vlády, Atrium (Nový tiskový sál)

Přítomni: Petr Daniš (Sdružení Tereza), Jana Dlouhá (STUŽ), Veronika Hirzel (MZV), Dana Kapitulčinová (COŽP UK), Jiří Kulich (Pavučina, Sdružení středisek ekologické výchovy a etiky), Zbyněk Machát (OUR), Karla Mališová (MŠMT), Jan Mareš (OUR), Miroslav Novák (MŽP), Petra Skalická (Člověk v tísni, Glopolis), Jakub Stárek (MF), Stanislav Štech (UK), Jakub Rudý (OUR), Jan Zíkl (MŠMT)

Omluveni: Tomáš Kažmierski (MŽP)

Náhradníci: Pavel Machata (MMR)

Hosté: Dana Moravcová (OMEP)

Program jednání:

- 1) Stručné představení Rady vlády pro udržitelný rozvoj
- 2) Stručné představení aktuální verze Sustainable Development Goals
- 3) Představení Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN
- 4) Představení členů a členek Výboru a jejich představ o vzdělání k udržitelnému rozvoji
- 5) Diskuze – očekávání od činnosti výboru, formulace hlavních problémů
- 6) Různé.

Seznam příloh:

- Příloha č. 1: seznam členek a členů Výboru
Příloha č. 2: zápis z 1. jednání RVUR ze dne 4. září 2014
Příloha č. 3: aktuální znění Cílů udržitelného rozvoje
Příloha č. 4: Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj 2008-2015
Příloha č. 5: Akční plán VUR 2011-2015
Příloha č. 6: zpráva MŽP o vzdělávání k UR
Příloha č. 7: Strategie 2020 (MŠMT)
Příloha č. 8: Strategie globálního rozvojového vzdělávání

K bodu programu č. 1: Úvod k obnově činnosti RVUR a představení členů výboru

Jan Mareš (OUR) informoval o obnovení činnosti Rady vlády pro udržitelný rozvoj a jejím prvním zasedání, které se konalo 4. 9. 2014; zápis z ustavujícího jednání je připojen jako příloha č. 2 tohoto zápisu. Členové a členky budou vždy tajemníkem informováni o dění v Radě, zápisy z dalších jednání jim budou zasílány hned po jejich schválení. Tajemník na přání členů a členek výborů centrálně distribuuje pozvánky a různé materiály týkající se činnosti výboru.

Další jednání RVUR je plánováno na leden 2015 dle časových možností p. premiéra. Do té doby je třeba, aby si výbor schválil plán práce; lze tak učinit i tichou procedurou, tj. *per rollam* s využitím elektronické komunikace. Následně bude plán práce předložen Radě ke schválení.

Členové a členky byli seznámeni s tím, že na Úřadu vlády byl založen Odbor pro udržitelný rozvoj (dále jen OUR), který je administrativní oporou RVUR. Jeho zaměstnanci a zaměstnankyně tvoří tajemníky všech osmi výborů a koordinují tak ve spolupráci s předsedy výborů jejich činnost.

Možnosti výboru/RVUR: Rada vlády pro udržitelný rozvoj není připomínkovacím místem v legislativním procesu. Výbor může dávat doporučení Radě, ta vládě.

K bodu programu č. 2: Stručné představení aktuální verze Sustainable Development Goals

Jan Mareš (OUR) informoval členy a členky Výboru, že v září 2015 by Valné shromáždění OSN mělo schválit *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)*, tj. globální rozvojovou agendu pro roky 2015-2030. Bod č. 4 je celý věnován školství a jeho jednotlivé podbody se mohou stát vodítkem pro stanovení agendy výboru, resp. rámcem jeho činnosti. Podbod 4.7 konkrétně zavazuje k rozvoji znalostí a schopností žáků k podporování a prosazování udržitelného rozvoje.

Aktuální znění je připojeno jako příloha č. 3 tohoto zápisu.

K bodu programu č. 3: Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN

Miroslav Novák (MŽP) představil *Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN* pro léta 2005-2014 a v návaznosti na ní vypracovanou národní *Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky 2008 – 2015*. Hlavními cíli strategie bylo vymezit vzdělávání k udržitelnému rozvoji (dále jen VUR) vůči ostatní vzdělávacím trendům (zejména vůči environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě, dále jen EVVO), prosazovat VUR ve formální i neformální vzdělávání a vybavit učitele a lektory kompetencemi a materiály k výuce VUR.

MŽP v současné době připravuje klíčový dokument Státní program EVVO.

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj 2008-2015 je přiložena jako příloha č. 4 tohoto zápisu, akční plán VUR 2011-2015 jako příloha č. 5 a vyhodnocení MŽP této strategie je přílohou č. 6.

Jana Dlouhá (COŽP) v návaznosti na řečené informovala o průběhu závěrečné konference dekády v Nagoyi (12. 11. 2014). Přínos konference přinesla zaměřením se na transakční kompetence, které umožňují člověku nepůsobit jen v oborovém zaměřením, ale vedou k mezioborovosti a praktickým aktivitám. Transformativní vzdělávání má potenciál proměnit společenskou situaci, nemělo by se věnovat

oborům, nýbrž uchopovat témata mezioborově a v globálních souvislostech. ČR se na konferenci neprezentovala, stejně jako ostatní postkomunistické země středovýchodní Evropy. Nicméně v mezinárodním srovnání by uspěla. COŽP podalo alespoň dobrovolné závazky k propojování environmentálního a rozvojové agendy. Na dekádu by měla navázat další koncepce, která se bude diskutovat na konferenci *World Education Forum* v korejském Incheonu (19. – 22. 5. 2015).

K bodu programu č. 4: Představení členů Výboru a jejich představ o vzdělání k udržitelnému rozvoji

Karla Mališová (MŠMT) potvrdila, že ČR v mezinárodním srovnání pozadu není. Proběhla transformace kurikulárních dokumentů, byly vytvořeny dvoustupňové (rámcové a školní) vzdělávací programy. Oba obsahují průřezová téma Člověk a životní prostředí, Člověk a práce, Člověk a informační technologie. V současné době se tvoří standardy, protože podle zjištění MŠMT neumějí někteří vyučující s rámcovými vzdělávacími programy pracovat. Jejich revize jsou připraveny na rok 2015, počítá se s organizací kulatých stolů a diskuzí, včetně účasti dalších resortů. Pro pedagogy existuje možnost dovzdělat se na program koordinátora EVVO zodpovědného za to, že se environmentální vzdělávání objeví ve všech předmětech. Zákoník práce určuje koordinátorům odměny v rozmezí 1000 – 2000 Kč.

Environmentální výchova je zahrnuta i v koncepci podpory mládeže do roku 2020, která se zabývá jejími volnočasovými aktivitami.

Naplnování *Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky 2008 – 2015* zajišťuje mezirezortní pracovní skupina pro VUR a EVVO (MŠMT garant, MŽP hlavní partner). Její plnění předkládáno RVUR, nikoliv vládě. Ne všechny kraje spolupracují stejně. Velmi dobře fungují například kraje Moravskoslezský a Ústecký. Jsou pořádány též akce pro koordinátory, naposledy v říjnu v Kutné hoře.

Udržitelný rozvoj je rovněž zakomponován do klíčového vzdělávacího dokumentu, *Strategie 2020*, která je přílohou č. 7 tohoto zápisu.

Dana Kapitulčinová (COŽP UK) představila Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, které se podílí na vytváření inovativních výukových materiálů, vydává odborný časopis *Envigogika*, snaží se o přesah mezi akademickým diskurzem a politikou udržitelného rozvoje, rozvíjí možnosti komunikace mezi různými hráči na regionální úrovni metodou „analýzy aktérů“, velký projekt kompetencí ke vzdělávání k udržitelnému rozvoji (<http://www.ue4sd.eu/>, COŽP je koordinačním centrem pro oblast střední a východní Evropy).

Pavel Machata (MMR) z odboru územního plánování zdůraznil, že ministerstvo akcentuje udržitelný rozvoj území, tedy hájení zájmů ekologických i zájmů obyvatel území. Proto je nutné ve spolupráci s architekty, urbanisty a stavaři pořádat semináře a výukové programy o územním plánování.

Jakub Stárek (MF) má na starosti výdajovou i příjmovou stránku kapitol státních fondů na kulturu, školství, granty, technologickou agenturu. Stará se hlavně o hladké plnění ze strany rozpočtu, ne úplně o formulování politik. Navrhl zaměřit se na otázku zdrojů, resp. využití OP VVV.

Petra Skalická (Člověk v tísni) přiblížila globální rozvojové vzdělávání (dále jen

GRV) v ČR: funguje od roku 2003, především v gesci Ministerstva zahraničních věcí, pro roky 2011-2015 vytvořena národní strategie. Člověk v tísní pořádá dvakrát ročně kulaté stoly ke vzdělávání ke GRV. VUR je zastřešujícím pojmem pro GRV a další témata.

Petr Daniš (sdružení Tereza) podporuje environmentální výchova s přesahem do UR, proto spolupracují s Pavučinou (sdružení 40 středisek ekologické výchovy). Podle něj SDGs představují příležitost, neboť nově sdružují dvě dosud oddělené agendy: environmentální (konference v Riu) a rozvojovou (*Millennium Development Goals*). Klíčová otázka je jak by měl vypadat člověk, který by takový svět mohl vytvořit, jak potřebuje být vzdělaný.

Veronika Hirzel (MZV): odbor rozvojové spolupráce udržuje program vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí. Aktuálně jich je 140, v minulosti to bylo více. Existuje možnost, že počty opět narostou. Nejvíce studentů je z Balkánského poloostrova.

Za podstatné považuje téma koherence politik pro rozvoj, tzn. aby finanční podpora byla promyšlená a její efekty nebyly protichůdné, příkladem může být potravinová politika (podpora zemědělství vs. celní ochránářství).

Strategie globálního rozvojového vzdělávání je připojena jako příloha č. 8.

Stanislav Štech (UK) se věnuje pedagogické psychologii. Radí se mezi kritiky kurikulární reformy a samotného pojmu kompetence. Po reformě volala cca 1/3 učitelů, ostatní se do ní musí vtáhnout.

Jiří Kulich (Pavučina): v poslední době se rozvíjí i rozvojové vzdělávání, místně zakotvené učení, globální výchova – to naznačuje póly odkud kam se trendy VUR pohybují. Připojuje se k Petru Danišovi a souhlasí, že současný vývoj je velká příležitost. VUR by mělo akcentovat multidimenzionální pohled na UR (vyváženost tří pilířů). Jako deficit vnímá institucionální rovinu vedoucí k oddělení rezortních politik a na ně navázaných pracovních skupin.

K bodu programu č. 5: Diskuze – očekávání od činnosti výboru, formulace hlavních problémů

Z diskuse vyplynulo, že existuje celá řada, více či méně provázaných a souvisejících aktivit zdola, kterým je třeba otevírat cesty. Podle **Jana Zikla (MŠMT)** je třeba tyto aktivity sjednotit a jednou ročně je vyhodnocovat a aktualizovat.

Základní dilema týkající se činnosti výboru je, má-li výbor vytvářet novou strategii VUR, nebo se snažit důkladně zapracovat principy VUR do existujících a vznikajících strategických vzdělávacích dokumentů. Pokud by se vytvořila samostatná strategie VUR, muselo by zahrnovat důkladně propojení se stávajícími strategiemi. Druhá varianta předpokládá velkou strategii složenou z několika částí a subvariant, resp. je možné hovořit i o revizi Strategii 2020. Středová varianta předpokládá vznik Strategie VUR jako dokumentu podřízeného Strategii 2020, resp. Národnímu programu vzdělávání, který je v přípravě. Podle Jakuba Stárka se jedná o dlouhodobě připravovaný suprakurikulární dokument, ale obecný dokument připomínající spíše preambuli ústavy.

Cílem práce Výboru by mělo být i nastavení zpětné vazby a její průběžné aktualizování.

K bodu programu č. 6: Různé

Aklamativně bylo schváleno rozšíření výboru o PhDr. Danu Moravcovou, předsedkyni českého výboru Světové organizace pro předškolní výchovu (Organisation Mondiale pour Education préscolaire, dále jen OMEP), jakožto zástupkyni předškolního vzdělávání, jehož zastoupení dosud ve výboru absentovalo.

Užitečné odkazy:

- 1) <http://www.vzdelavani2020.cz/> (web MŠMT)
- 2) <http://www.databaze-strategie.cz/>.

ÚKOLY:

- 1) Členkám a členům výboru rozeslat dosud vzniklé a na zasedání výboru diskutované materiály (strategie, akční plány), viz přílohy zápisu.
- 2) MŠMT poskytne materiály, které schválila vláda a návrh dlouhodobého záměru.
- 3) Každý člen a každá členka sepíše do 19. 12. 2015 hand-out (one-pager) o tom, jak si představuje budoucí práci výboru. Tyto materiály tajemník rozpošle tak, aby členům a členkám byly k dispozici nejpozději do 29. 12. 2014, tj. v dostatečném předstihu před dalším zasedání výboru.

PŘÍŠTÍ JEDNÁNÍ výboru proběhne v první polovině ledna 2015, termín bude upřesněn za pomoci aplikace Doodle v návaznosti na zasedání RVUR a časové možnosti p. premiéra.

Počet stran zápisu: 5
Počet příloh: 8
Zápis zhotovil: Jan Mareš
Ověřili: Anna Kárníková,
Jakub Rudý